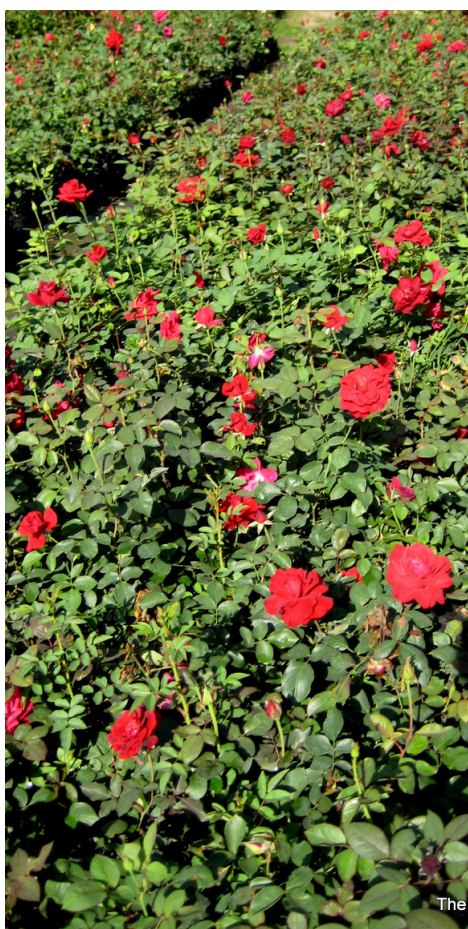

Geen rozen voor Valentijnsdag

Helaas, je kunt je geliefde op Valentijnsdag niet met een schoon geweten rozen geven. Rozen worden gekweekt met een enorme hoeveelheid pesticiden. Pesticiden die onze gezondheid bedreigen en waardoor de biodiversiteit razendsnel afneemt. Het is zelfs niet helemaal zonder risico om rozen aan te raken. Veel rozen komen uit het buitenland, bijvoorbeeld uit Kenia, waar de sociale- en milieuomstandigheden bij de teelt ronduit slecht zijn. Even geen rozen dit jaar op Valentijnsdag, maar een ander cadeau.

Nederland is altijd groot geweest met de teelt van rozen in kassen in het Westland. Dat is nu niet meer zo. Geleidelijk verdwijnt de rozenteelt uit ons land. Tussen 2004 en 2016 daalde het aantal hectares rozen in Nederland van 850 naar 238.¹ De kwekers kunnen de buitenlandse concurrentie niet meer aan, vooral door een hoge kostprijs voor arbeid en energie in ons eigen land. De rozenteelt is verplaatst naar zuidelijke landen, zoals Spanje, maar vooral naar Kenia en Ethiopië. Vaak zijn het dan weer dezelfde Nederlandse kwekers die daar een (groot) bedrijf exploiteren. Door toegenomen concurrentie worden rozen steeds goedkoper aangeboden, wat leidt tot belastingontduiking² en extra druk op de arbeidsomstandigheden, een 'race to the bottom'.

Centrum rozenhandel

Nederland mag dan als productieland voor rozen verdwijnen, ze is wel het centrum voor de handel voor rozen. Een draaischijf die loopt via de bloemenveilingen waarna de bloemen vaak weer via het vliegtuig naar andere landen worden geëxporteerd,⁴ bijvoorbeeld naar Amerika of Rusland. De gangbare bloemeteelt en duurzaamheid hebben weinig met elkaar gemeen.

1 <https://www.blikopnieuws.nl/nieuws/244342/steeds-meer-rozen-geimporteerd-naar-europa.html>

2 <https://www.trouw.nl/nieuws/waarom-de-keniaanse-rozen-in-de-supermarkt-zo-onnatuurlijk-goedkoop-zijn-bacba932/>

3 <https://www.groene.nl/artikel/zo-dicht-bij-de-nul-als-mogelijk>

4 https://research.rabobank.com/far/en/sectors/regional-food-agri/world_floriculture_map_2016.html

Na lelie is roos meest vervuילend

Rozenteelt gaat gepaard met enorm veel vervuiling. Volgens het CBS nam het gebruik van pesticiden van 2000 naar 2012 gestaag toe.⁵ Op de lelie na, het hoogste gebruik in Nederland.

Omdat er bij rozen geen veiligheidsnormen bestaan, zoals bij voedsel, lijkt er geen rem op het gebruik van pesticiden. Verder spelen fytosanitaire eisen⁶ van importerende landen een grote rol (bij rozen hebben bijvoorbeeld Iran en Servië klachten geuit⁷): er mag geen ziekte en geen enkel insectje op de bloemen voorkomen. Dat lokt overmatig spuitgedrag uit.

Schadelijke pesticiden

Een hoog gebruik weerspiegelt zich ook in een grote mate van vervuiling van het eindproduct: de roos. Onderzoek bij Belgische bloemisten⁸ in 2016 toonde in totaal 97 verschillende pesticiden in 50 bossen rozen aan, een gemiddelde van 13,6 pesticide per bos (variërend van 3 – 28). Gemiddeld werd 26 mg pesticide per kg aangetroffen (max. 97 mg). Het aantal middelen op rozen is hoog in elk productieland. In Nederlandse rozen werden 54 verschillende middelen in (11) bossen gemeten, in Keniaanse 48 in 9 bossen. De pesticiden vallen bijna allemaal in de groepen insecticiden en fungiciden. Bijzonder giftige pesticiden als bifenthrin (persistent en bio accumularend), chloorthalonil (kankerverwekkend), benomyl (mutageen), endosulfan (hormoonverstoring, geboortefwijkingen), chloorpyrifos (tast hersenen van ongeborenen aan), dimethoaat (mutagene metabooliet), thiacloprid (schadelijk voortplanting) zijn gemeten.

Greenpeace testte in 2018 12 boeketten snijbloemen, waaronder rozen.⁹ Herkomst onbekend. In snijbloemen werden in totaal 100 pesticiden gevonden (43 verschillende pesticiden), gemiddeld 8,3 pesticiden per boeket. Bij rozen varieerde het aantal pesticiden van 2 – 10 per bos, met een hoogste concentratie pesticide van 56,36 mg/kg. Iets minder, maar vergelijkbaar met het Belgisch onderzoek.

Extremisme vrije markt

De bloemenindustrie heeft zowel in Nederland als in het buitenland alle kenmerken van het extremisme van de vrije markt: altijd op zoek naar de laagste kosten (sociale omstandigheden), niet betalen voor het gebruik van natuurlijke rijkdommen, externe kosten (vervuiling) op kosten van de samenleving afwentelen en financieel weinig bijdragen aan de opbouw van een land. In Kenia werken tienduizenden (jonge) vrouwen in de bloemenindustrie voor een loon (vaak 50-60 Euro per maand) waarmee ze eigenlijk nog niet eens in hun levensonderhoud kunnen voorzien.¹⁰ Veel werknemers, zoals die in Kenia, hebben gezondheidsklachten¹¹ (ademhaling, huid, gewrichten, zenuwstelsel) en zouden beschermende kleding moeten dragen. Ook zijn de gevolgen voor het toepassen van pesticiden op bijvoorbeeld vruchtbaarheid en zwangerschap nog veel te weinig onderzocht. De auteurs bepleiten ook langere 're-entry' perioden (periode na spuiten). Slechts een deel van de werksters krijgt beschermende kleding en de werkgever beslist vaak over medische hulp.

Verband bloemeteelt en geboortefwijkingen

5 <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/pesticidengebruik-in-de-landbouw>

6 <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/import-planten-groenten-fruit-plantaardige-producten/importinspecties/inspectie>

7 NVWA - Rapport fytosanitaire signaleringen 2017 - WUR E ...

8 Khaoula Toumi, Laure Joly, Christiane Vleminckx and Bruno Schiffrs, Risk Assessment of Florists Exposed to Pesticide Residues through Handling of Flowers and Preparing Bouquets, Int. J. Environ. Res. Public Health 2017, 14, 526.

9 <https://www.greenpeace.org/nl/natuur/269/houden-bloemisten-van-bijen/>

10 <https://kw.awcfs.org/article/pesticides-in-farms-leave-women-susceptible-to-health-challenges-2/>

11 Pamela F. Tsimbiri, Wilkister N. Moturi, Judith Sawe, Phaedra Henley, John R. Bend, Health Impact of Pesticides on Residents and Horticultural Workers in the Lake Naivasha Region, Kenya, Occupational Diseases and Environmental Medicine, 2015, 3, 24-34

Onderzoek naar negatieve gezondheidsgevolgen van de bloemenindustrie is schaars. Handal¹² heeft gekeken naar zwangere vrouwen in de Ecuadoraanse bloemenindustrie. Hij vond een verband tussen blootstelling van moeders en een vertraagde neurologische ontwikkeling van kinderen van 3- 23 maanden oud. Castillo-Cardena¹³ toonde een verband aan tussen bloemeteelt en geboortefwijkingen in een productiegebied in Mexico. Toumi¹⁴ berekent dat zelfs voor Nederlandse bloemisten de veiligheidsnorm voor Arbeidsomstandigheden (Arbo) overschreden wordt bij een aantal van de in boeketten gemeten pesticiden.

Seksuele uitbuiting in teelt

Een organisatie als HIVOS is al jaren bezig met pogingen verbeteringen door te voeren in de bloemenindustrie. Er zijn enkele stappen gezet tegen seksuele uitbuiting in de teelt (overheidsbeleid Ethiopië, organisatie kwekers in Kenia) en er zijn trainingen aan werksters gegeven over arbeidsrechten,¹⁵ maar het beeld blijft somber. Ook door de scherpe concurrentie die steeds lagere kosten vereist.¹⁶ Pogingen om met keurmerken verbeteringen door te voeren gaan ook heel traag. Een initiatief van handelaren en NGO's, Fair Flowers fair Plants,¹⁷ is gestrand in 2017. Eigenlijk is er alleen nog het initiatief Fair Trade¹⁸ om de consument een keuze te geven. Aan dit initiatief zeggen vier Nederlandse supermarkten te doen¹⁹, maar tot een daadwerkelijk aanbod in de winkel komt het niet blijkt uit eigen onderzoek. HIVOS heeft nu zelf - in arren moede - een Fair Trade roos op de markt gebracht.²⁰ Deze is te koop bij een bloemist in Amsterdam. Toch zijn ook bij Fair Trade de eisen beperkt. SOMO²¹ komt zelfs tot het oordeel dat keurmerken weinig verschil maken.²²

Risico waterleven en drinkwatervoorziening

Ook het milieu wordt ernstig vervuild door sierbloemeteelt. Dit geldt voor de kassen-gebieden in Nederland en ook Lake Naivasha in Kenia is een bekend voorbeeld van vervuiling die mede door de bloemenindustrie wordt veroorzaakt.²³ Hetzelfde verhaal kan verteld worden over Lake Ziway in Ethiopia.²⁴ Pesticiden blijken ook in die bloemeteelt-regio een groot risico te vormen voor het waterleven en voor de drinkwatervoorziening uit het meer. Het is de vraag of Kenia, en met name z'n burgers, wat opschieten met de bloemeteelt als alle werkelijke kosten en schade in beeld zouden worden gebracht.

Geef een verrassend cadeau met een goed verhaal

Nog een laatste tip voor de burger die een gangbaar boeket heeft gekregen: als de bloemen verwelkt zijn, gooi ze niet in de compostbak, maar bij gevaarlijk afval of bij restafval. Dit om te voorkomen dat de pesticiden weer in het milieu of in compost terecht komen. Kunnen we nog echt blij zijn met een bosje rozen met vele gifstoffen, dat de werknemers in de bloemenindustrie aan

12 Alexis J. Handal, Sioba ´ n D. Harlow, Jaime Breilh, and Betsy Lozoff, Occupational Exposure to Pesticides During Pregnancy and Neurobehavioral Development of Infants and Toddlers, *Epidemiology* • Volume 19, Number 6, November 2008

13 Julieta Castillo-Cadena & Fernando Mejia-Sanchez & Jerónimo Amado López-Arriaga, Congenital malformations according to etiology in newborns from the floricultural zone of Mexico state, *Environ Sci Pollut Res* (2017) 24:7662–7667

14 Khaoula Toumi, Laure Joly, Christiane Vleminckx and Bruno Schiffers, Risk Assessment of Florists Exposed to Pesticide Residues through Handling of Flowers and Preparing Bouquets, *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2017, 14, 526

15 HIVOS, *Footprint of change*, 2020

16 <https://www.hortipoint.nl/vakbladvoordebloemisterij/keniaanse-rozentelers-moeten-de-buikriem-aanhalen/>

17 <http://fairflowersfairplants.com/nl/home/>

18 <https://www.fairtradenederland.nl/wat-is-fairtrade/>

19 Albert Heijn, Jumbo, Plus, Deen

20 <https://www.hivos.nl/eerste-true-price-roos-te-koop/>

21 Stichting onderzoek multinationale ondernemingen

22 <https://www.somo.nl/nl/looking-good-on-paper/>

23 <https://www.euractiv.com/section/africa/news/europes-love-of-roses-sends-ripples-through-kenyan-lake/>

24 Berhan M. Teklu & Amare Hailu & Daniel A. Wiegant & Bernice S. Scholten & Paul J. Van den Brink, Impacts of nutrients and pesticides from small- and large-scale agriculture on the water quality of Lake Ziway, Ethiopia, *Environ Sci Pollut Res*, 2016, DOI 10.1007/s11356-016-6714-1

deze stoffen blootstelt en dat uiteindelijk een vervuild land achterlaat? Verwen je geliefde beter en gezonder, bijvoorbeeld met een verrassende, lekkere en verantwoorde maaltijd op Valentijnsdag!

Nog een allerlaatste opmerking

Het in de winter op de markt brengen van zomerbloemen (zoals rozen, lelies of gerbera's) gaat helaas niet zonder toepassing van pesticiden. Er zijn websites en winkels die vanaf april tot in de herfst verse bloemen aanbieden, die zonder chemische pesticiden zijn geteeld.

Pesticide Action Network Netherlands

Korte Elisabethstraat 6, 3511 JG Utrecht

Contact: pan.netherlands@gmail.com

Meld je aan voor onze nieuwsbrief

www.pan-netherlands.org

Doneer voor een gifvrije toekomst

IBAN NL02TRIO0788940287

Op naam van Stichting Pesticide Action Network Netherlands